

รายงานการติดตาม ผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

สรุปผลการติดตามการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของ กสม. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

ผลสัมฤทธิ์ ความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. มาตรการและข้อเสนอแนะเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

1.1 ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

- **การดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 1. **การพัฒนาระบบล่ามในกระบวนการยุติธรรม:** การจัดทำทำเนียบล่ามเฉพาะทางหลากหลายภาษา และกำหนดมาตรฐานการใช้ล่ามในชั้นสอบสวน
 2. **การคุ้มครองสิทธิจากการบันทึกประวัติอาชญากรรม:** การปรับปรุงหลักเกณฑ์การคัดแยกและถอนประวัติบุคคลออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรรม
 3. **การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน:** การพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูล (API) ส่งต่อคำขอรับบริการผ่านศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล 1111
- **การดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 1. **การพัฒนาเรือนจำตามมาตรฐานสากล:** การแยกผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และจัดตั้งเรือนจำศูนย์ (Hub) ใน 8 กลุ่มจังหวัด
 2. **การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์:** การจัดทำแบบคัดกรองเพื่อค้นหาผู้เสียหาย ตามกลไกการส่งต่อระดับชาติ (NRM)

1.2 ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

- **การดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 1. **การเข้าถึงบริการสาธารณสุขของแรงงานข้ามชาติ:** การปรับปรุงแนวปฏิบัติให้แรงงานข้ามชาติเข้าถึงบริการสุขภาพในกรุงเทพมหานครได้ทั่วถึง
 2. **การคุ้มครองสิทธิแรงงานในธุรกิจแฟรนไชส์:** การกำหนดให้สิทธิแรงงานและสภาพความเป็นอยู่ของพนักงานเป็นหัวข้อประเมินมาตรฐานระบบร้านคุณภาพ (QSSI) ในร้านสะดวกซื้อทุกสาขา
 3. **การส่งเสริมการมีส่วนร่วม:** การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตอุทยานแห่งชาติและบริหารจัดการพื้นที่
- **การดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 1. **การคุ้มครองแรงงาน:** การประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานจ้างเหมา ให้ได้รับสิทธิพื้นฐานไม่น้อยกว่าลูกจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
 2. **การควบคุมกัญชาเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ:** การออกประกาศควบคุมการใช้กัญชาเพื่อการแพทย์เท่านั้น

1.3 ด้านสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลและกลุ่มเปราะบาง

- **การดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 1. **การยุติการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน:** ยกเลิกการบังคับตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อนรับเข้าทำงาน
 2. **การยุติการเลือกปฏิบัติในการบรรพชาอุปสมบท:** ยกเลิกการบังคับตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อนบวช
 3. **การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ:** การอนุญาตให้นักศึกษาและบุคลากรพยาบาลสามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้
- **การดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 1. **การรองรับสิทธิสมรสเท่าเทียม:** การปรับปรุงระเบียบการจดทะเบียนครอบครัวให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม
 2. **การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์:** การประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรม

1.4 ด้านสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

- **การดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 - **การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกควบคุมตัว:** การทำชั้นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- **การดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ**
 1. **การปรับลดกฎหมายพิเศษ:** การทบทวนและลดการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ ด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์
 2. **การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ:** การปรับปรุงกลไกการชดเชยความเสียหายจากเหตุการณ์ความไม่สงบให้มีประสิทธิภาพ
 3. **การดูแลเด็กและสตรี:** การจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรี และส่งเสริมการเข้าถึงบริการวัคซีนและสาธารณสุข

2. ข้อเสนอแนะในรายงานผลการปฏิบัติงาน กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

- **การแก้ไขกฎหมาย เพิ่มหน้าที่และอำนาจของ กสม. ให้สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามหลักการปารีส:** เรื่องอยู่ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สลค.) ยังไม่ได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

3. ข้อเสนอแนะในรายงานคู่ขนานตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่จัดทำโดย กสม.

- **การปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (CAT) :** คณะรัฐมนตรีมอบหมาย ยธ. เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการตามข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน ซึ่งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2568 - 2571)

- **การปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีฯ (CEDAW):** คณะรัฐมนตรีมอบหมาย พม. เป็นหน่วยงานหลักประสานและติดตามผลการดำเนินการตามข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

- การปรับปรุงแก้ไขหน้าที่และอำนาจของ กสม. ตามหลักการปารีส (Paris Principles) ยังคงอยู่เพียงในขั้นตอนเตรียมการและหารือเชิงนโยบาย รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาสันนิษฐานและเร่งรัดการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 เพื่อให้บทบาทหน้าที่ของ กสม. สอดคล้องกับหลักการปารีส และสามารถแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างรวดเร็ว

- มาตรการหรือข้อเสนอแนะจำนวนมากอยู่ระหว่างการติดตามและยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์หรือบางหน่วยงานยังไม่ปฏิบัติตามส่งผลกระทบต่อ การคุ้มครองสิทธิของประชาชนและกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิอาจไม่ได้รับการแก้ไขหรือล่าช้าเกินสมควร คณะรัฐมนตรีควรกำชับให้หน่วยงานรัฐ นำข้อเสนอแนะของ กสม. ไปพิจารณาดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อให้รับทราบข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

รายงานการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

1. ที่มา

รายงานการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จัดทำขึ้นตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2564 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 24 ซึ่งกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) สรุปและวิเคราะห์การติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนตามข้อ 5¹ ที่ กสม. เสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยรายงานฉบับนี้ประกอบด้วยผลการติดตามการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการตอบสนองจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน (2) ข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี 2567 (3) ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน (4) ข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และ (5) ข้อเสนอในรายงานคู่ขนานตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่จัดทำโดย กสม.

2. ผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน

สำนักงาน กสม. ได้ติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนที่ กสม. เสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการตอบรับและนำข้อเสนอแนะไปดำเนินการในหลายมิติทั้งด้านกฎหมาย นโยบาย และการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของประชาชน โดยมีผลสัมฤทธิ์หรือความก้าวหน้าสรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการดำเนินการตามมาตรการและข้อเสนอแนะเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน
ประกอบด้วย ผลการดำเนินการตามมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไข

¹ (1) มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน
(2) ข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย
(3) ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
(4) ข้อเสนอในการสร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน
(5) ความคืบหน้าหรือผลการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหาย
(6) การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณี กสม. พบเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน
(7) ข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
(8) ข้อเสนอในรายงานคู่ขนานตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่จัดทำโดย กสม.
(9) ข้อเสนอในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย ที่จัดทำโดย กสม.
(10) กรณีอื่นตามที่ กสม. กำหนด

ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี 2567 สรุปผลการดำเนินการที่สำคัญได้ ดังนี้

2.1.1 ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

1) การแก้ไขปัญหาขาดแคลนล่ามที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและความหลากหลายทางภาษาในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานในสังกัดได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดทำทำเนียบล่ามกลางที่มีความเชี่ยวชาญและหลากหลายทางภาษาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยหรือพยานที่ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย ให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรม พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานและระเบียบการใช้ล่ามในชั้นสอบสวน

2) การเร่งรัดคดีและแก้ไขปัญหาความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยเร่งรัดการสอบสวนคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหาให้เสร็จสิ้นตามกรอบเวลา และประสานการโอนหรือย้ายตัวผู้ต้องหาเพื่อส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาฟ้องคดีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบและเร่งรัดการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกอายัดโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นกรณีที่ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนเป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งกำชับให้หน่วยงานในสังกัดรายงานความคืบหน้าต่อ กสม. โดยตรง และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานตามหลักสิทธิมนุษยชนของ กสม.

3) การเผยแพร่ภาพผู้ต้องหาตามหลักสิทธิมนุษยชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยกำชับให้หน่วยงานในสังกัดปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556 อย่างเคร่งครัด เพื่อควบคุมการนำเสนอภาพผู้ต้องหาหรือเหตุการณ์ที่อาจกระทบต่อชื่อเสียงและสิทธิขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งกำชับให้ผู้ดูแลสื่อของหน่วยงานใช้ดุลยพินิจบนพื้นฐานประโยชน์สาธารณะและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยหลีกเลี่ยงการเปิดเผยอัตลักษณ์หรือข้อมูลที่อาจระบุตัวตนของผู้เสียหายในคดีอันไวให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์

4) การปรับปรุงและพัฒนาเรือนจำตามมาตรฐานสากล กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยขับเคลื่อนนโยบายแยกการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีออกจากผู้ต้องขังเด็ดขาด กำหนดให้มีการจัดตั้งเรือนจำศูนย์ระหว่างพิจารณาคดี (Hub) ในเรือนจำที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดเดียวกัน โดยให้มี 1 เรือนจำ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ส่วนเรือนจำอื่นในจังหวัดให้ทำหน้าที่ควบคุมนักโทษขังเด็ดขาดประกอบด้วย 8 กลุ่มจังหวัด ได้แก่ กลุ่มจังหวัดลำปาง กลุ่มจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มจังหวัดขอนแก่น กลุ่มจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มจังหวัดสงขลา กลุ่มจังหวัดปทุมธานี และกลุ่มจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้เหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชน

5) การคุ้มครองสิทธิจากการบันทึกประวัติอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยเร่งรัดการประกาศใช้ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 ซึ่งปรับปรุงหลักเกณฑ์

การคัดแยกและถอนประวัติบุคคลออกจากทะเบียนประวัติอาชญากร โดยแบ่งการจัดเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทะเบียนประวัติผู้ต้องหา (ไม่เปิดเผยข้อมูล) ทะเบียนประวัติอาชญากรสำหรับผู้ที่ศาลพิพากษาจำคุกจริงเกิน 1 เดือน (เปิดเผยข้อมูลได้) และทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโทษอาชญากรสำหรับกรณีโทษลหุโทษหรือรอการลงโทษ (ไม่เปิดเผยต่อภายนอก) เพื่อลดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพในระยะยาว พร้อมคืนโอกาสทางสังคม

6) การยกเลิกกฎและระเบียบเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกำลังพล กระทรวงกลาโหม ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยยกเลิกกฎเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) ที่เกี่ยวข้องกับการรับใช้และระเบียบหรือขั้นตอนปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุญาตให้นายทหารระดับสูงสามารถขอทหารชั้นผู้น้อยไปใช้ปฏิบัติงานส่วนตัว (ทหารรับใช้) ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและไม่เป็นไปตามภารกิจทางทหาร

7) การคัดแยกผู้เสียหายและการป้องกันการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism: NRM) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดทำ “แบบคัดกรองเพื่อหาข้อบ่งชี้จากการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” เพื่อใช้เป็นแบบฟอร์มในการคัดกรองผู้เสียหายสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานได้เผยแพร่ข้อมูลการไปทำงานต่างประเทศอย่างถูกกฎหมาย แจ้างเตือนรูปแบบการหลอกลวงและการค้ามนุษย์ พร้อมแนวทางป้องกันตนเองและช่องทางขอความช่วยเหลือผ่านสื่อของรัฐและออกประกาศให้สถานประกอบการให้ความรู้แก่ลูกจ้างเพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการในทุกรูปแบบ

8) การพัฒนากฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ (Strategic Lawsuit Against Public Participation: SLAPP) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน พ.ศ. ใน 5 ภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อขับเคลื่อนให้มีกฎหมายคุ้มครองประชาชนและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่ให้ถูกฟ้องปิดปากให้เกิดความหวาดกลัวและหยุดการตรวจสอบเรื่องประโยชน์สาธารณะ

นอกจากนี้ กสม. ร่วมมือกับศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล 1111 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด พัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูล (API) ในการส่งต่อคำขอรับบริการของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. ผ่านศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล 1111 ไปยังกระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด เพื่อยกระดับการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1.2 ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

1) การคุ้มครองแรงงาน อาทิ

1.1) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. ปรับปรุงมาตรฐานแรงงานไทยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดในสถานประกอบกิจการ (มยส.) โดยยกเลิกข้อกำหนดในหัวข้อประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อ 4 (5) เปลี่ยนจากสถานประกอบกิจการมีกระบวนการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เป็นสถานประกอบกิจการมีมาตรการ/เอกสารแสดงขั้นตอนการตรวจหาสารเสพติดในร่างกายลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ และยกเลิกหลักเกณฑ์โครงการโรงงานสีขาว ข้อ 6 เป็นสถานประกอบกิจการมีมาตรการ/เอกสารแสดงขั้นตอนการตรวจหาสารเสพติดในร่างกายลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ รวมทั้งได้แจ้งเวียนคู่มือการดำเนินงานที่แก้ไขแล้วไปยังทุกจังหวัด

1.2) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งหลักประกันหรือกองทุนคุ้มครองลูกจ้างในกรณีนายจ้างเลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชยหรือเงินอื่น ๆ และการคุ้มครองสิทธิค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลาของลูกจ้างรายเดือนเพื่อกำหนดแนวทางหรือปรับปรุงกฎหมายและมาตรการคุ้มครองแรงงานให้เหมาะสม

1.3) หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2568 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 7 ธันวาคม 2568 เพื่อกำหนดสิทธิของบุคคลที่รับจ้างเหมาบริการในหน่วยงานของรัฐให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าลูกจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

1.4) กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยอยู่ระหว่างการแก้ไขกฎกระทรวงเพื่อขยายความคุ้มครองสิทธิลูกจ้างทำงานบ้านให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น พร้อมผลักดันให้นายจ้างและลูกจ้างเข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 ได้

1.5) บริษัทเจ้าของแฟรนไชส์ร้านสะดวกซื้อได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยกำหนดให้เรื่องสิทธิแรงงานและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานเป็นหนึ่งในหัวข้อรายการตรวจสอบ (checklist) ที่เจ้าหน้าที่ของบริษัทนำไปใช้ประเมินความเสี่ยงด้านแรงงานและธรรมาภิบาลในร้านสะดวกซื้อทุกสาขา และจัดอบรมด้านกฎหมายแรงงาน เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิพนักงานและสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานในธุรกิจแฟรนไชส์ร้านสะดวกซื้อ

2) การเปิดโอกาสจ้างงานแก่บุคคลที่เคยต้องโทษจำคุก กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยพิจารณาปรับปรุงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่เคยต้องโทษจำคุกให้สามารถสมัครเข้าปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานกลางและข้อกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3) การบูรณาการระบบข้อมูลและการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของแรงงานข้ามชาติ กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยปรับปรุงแนวปฏิบัติเพื่อให้กลุ่มแรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพที่โรงพยาบาลในสังกัดและศูนย์บริการสาธารณสุขทั้ง 69 แห่ง พร้อมจัดตั้งคณะทำงานพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารและดูแลสุขภาพเชิงรุก

นอกจากนี้ กรมควบคุมโรคได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลสุขภาพแรงงานข้ามชาติเข้าด้วยกันทั่วประเทศ เพื่อให้การเข้าถึงสิทธิและบริการทางสาธารณสุขเป็นไปอย่างเหมาะสมและทั่วถึง รวมทั้งกระทรวงสาธารณสุขได้จัดตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพแรงงานข้ามชาติแบบครบวงจร (One-Stop Service) พร้อมพัฒนาแนวทางการติดตามดูแลสุขภาพอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นคงทางสาธารณสุขในระดับพื้นที่

4) การเพิ่มศักยภาพหน่วยบริการสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิตได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยพัฒนาศักยภาพหน่วยปฏิบัติด้านสุขภาพจิตผ่านการจัดบริการคัดกรองให้คำปรึกษาพื้นฐาน การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล “ต่อเติมใจ” ซึ่งประยุกต์ใช้โปรแกรม Step-by-Step ขององค์การอนามัยโลก (WHO) เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อขยายขอบเขตการให้บริการให้ครอบคลุมและเข้าถึงประชาชนในทุกระดับ

5) การควบคุมกัญชาเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยออกประกาศ เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2568 เพื่อกำกับดูแลการใช้ช่อดอกกัญชาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ ลดการนำไปใช้ในทางที่ผิด และเสริมสร้างประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนรณรงค์สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้กัญชาอย่างปลอดภัยภายใต้การดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์

6) การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและการคุ้มครองสุขภาพประชาชน รัฐบาลได้มีแนวนโยบายที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยกำหนดให้การครอบครองและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย พร้อมทั้งมอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรีบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเชิงรุก ทั้งด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด การปรับปรุงข้อบัญญัติให้ทันต่อสถานการณ์ และการปิดกั้นช่องทางจำหน่ายบนแพลตฟอร์มออนไลน์

7) การพิสูจน์สิทธิด้านการถือครองที่ดิน คณะรัฐมนตรีมีมติที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยเห็นชอบให้ปรับปรุงและเร่งรัดกระบวนการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) ให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อใช้เป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนและลดความซ้ำซ้อนของการถือครองที่ดินของรัฐ

8) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดเขตอุทยานแห่งชาติและบริหารจัดการพื้นที่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการข้อเสนอแนะของ กสม. โดยกำหนดขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการกำหนด ขยาย หรือปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และชุมชนในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกับป่าชุมชนผ่านการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมในการกำหนดแนวเขตที่ทุกฝ่ายยอมรับ พร้อมทั้งจัดทำแผนบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติที่คำนึงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมและสิทธิของชุมชนโดยรอบ

9) การควบคุมมลพิษ และการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน

9.1) กระทรวงอุตสาหกรรมได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยบังคับใช้กฎหมายสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือสั่งปิดโรงงานน้ำตาลที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรการ

ลดการเผาอ้อยซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดฝุ่นละออง PM 2.5 ตรวจสอบโรงงานในภาคตะวันออกที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า และพอกฝุ่นแดง (Red Dust) โดยมีขอบด้วยกฎหมาย และประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานกลิ่นในอากาศ จากโรงงาน พ.ศ. 2568 เพื่อควบคุมค่าความเข้มข้นที่ปล่อยทิ้งจากปล่องและบริเวณริมรั้วสำหรับโรงงาน 24 ประเภท เพื่อลดผลกระทบต่อชุมชน

9.2) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการข้อเสนอแนะของ กสม. โดยออกประกาศ เรื่อง กำหนดโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 กำหนดให้การก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณหรือในทะเลทุกขนาดจะต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Examination: IEE) หรือ EIA แล้วแต่กรณี

9.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยร่วมกันผลักดันร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. จนผ่านความเห็นชอบในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 จากสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2568

2.1.3 ด้านสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลและกลุ่มเปราะบาง

1) การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพผู้ให้บริการทางเพศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยกำชับเจ้าหน้าที่ไม่ให้ใช้วิธีร่วมประเวณีในการล่อซื้อเพื่อแสวงหา พยานหลักฐาน และห้ามมิให้นำเสนอข่าวหรือทำให้ปรากฏในสื่อใด ๆ ที่ปรากฏภาพของผู้ขายบริการทางเพศ ในลักษณะเปลือยกาย ไม่สุภาพ หรือไม่เหมาะสม ส่วนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติมาตรการคุ้มครองผู้ให้บริการทางเพศ พ.ศ. เพื่อเปลี่ยนการให้บริการทางเพศให้เป็น อาชีพที่ปลอดภัย มีสวัสดิการ และไม่ถูกเลือกปฏิบัติ พร้อมจัดตั้งศูนย์คุ้มครองเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ

2) การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็ก อาทิ

2.1) กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยพัฒนา ศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการดูแลเด็กกลุ่มเปราะบาง ปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และประกาศนโยบายยุติความรุนแรงทุกรูปแบบ

2.2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยผลักดันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ฉบับใหม่ เพื่อใช้แทนฉบับเดิม ซึ่งมีสาระสำคัญเพื่อกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาทิ สิทธิในการมีชีวิตรอด และได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบ กำหนดหน้าที่ผู้ปกครองและหน่วยงานรัฐให้ชัดเจนขึ้น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการคุ้มครองเด็กมากขึ้น และจัดตั้งกลไกคุ้มครองเด็กใหม่ ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับชาติ กรุงเทพมหานคร และจังหวัด รวมถึงสมาชิกคุ้มครองเด็กและพนักงาน คุ้มครองเด็ก เพื่อให้การคุ้มครองเด็กมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยคณะรัฐมนตรี มีมติพิจารณาอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2568

2.3) กรมการขนส่งทางบกได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของ กสม. โดยปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเอกสารและหลักฐานที่ใช้ประกอบการยื่นคำขอรับ ใบอนุญาตหรือการต่ออายุใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทางให้มีความเหมาะสมมากขึ้น กำหนดให้

ผู้ประกอบการขนส่งต้องมีบุคลากรด้านความปลอดภัย และให้รถโดยสารที่ติดตั้งถังก๊าซ CNG เข้ารับการตรวจสภาพ ซึ่งมีผู้ประกอบการโดยสภานำรถมาตรวจสภาพประมาณร้อยละ 96 ของจำนวนรถโดยสารทั้งหมดที่ติดตั้งถังก๊าซ CNG เป็นเชื้อเพลิง (13,426 คัน) เพื่อคุ้มครองเด็กให้ได้รับความปลอดภัยบนท้องถนน

2.4) สำนักงานประกันสังคมได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยเพิ่มเงินสงเคราะห์บุตรเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย สำหรับผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และมาตรา 39 จาก 800 บาท เป็น 1,000 บาทต่อเดือนต่อบุตร เริ่มจ่ายตั้งแต่เดือนมกราคม 2568

2.5) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบ G Code ให้แก่บุคลากรทางการศึกษาใน และเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดรหัส G ในระบบ G Code ในคู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเพื่อให้เกิดความชัดเจนแล้ว

3) การปรับปรุงการทดสอบสายตาสำหรับผู้มีภาวะตาบอดสีเพื่อคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาค กรมการขนส่งทางบกได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยปรับปรุงวิธีทดสอบสมรรถภาพการมองเห็นในการขอรับใบอนุญาตขับรถโดยเปลี่ยนแผ่นทดสอบสายตาทางกว้างจากแถบสีเป็นสีขาวดำ เพื่อให้เหมาะสมและไม่เป็นอุปสรรคต่อบุคคลที่มีภาวะตาบอดสีในการเข้าถึงสิทธิในการขอรับใบอนุญาตขับรถได้อย่างเท่าเทียม โดยไม่กระทบต่อความปลอดภัยบนท้องถนน

4) การส่งเสริมจริยธรรมสื่อในการนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศ สำนักงาน กสทช. ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดทำและเผยแพร่แนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ โดยยึดหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนและคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อป้องกันมิให้มีการนำเสนอข่าวหรือใช้ถ้อยคำที่กระทบต่ออัตลักษณ์และละเมิดสิทธิของกลุ่มบุคคลดังกล่าว

5) การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยปรับปรุงและแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เนื่องจากบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2568 เพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำ เพิ่มความชัดเจนของนิยามความรุนแรงในครอบครัว และคำนึงถึงกรณีการกระทำซ้ำ (battered person syndrome) แต่ร่างกฎหมายดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสมัชชาสิทธิมนุษยชนและ กสม. อย่างครบถ้วน เนื่องจากยังคงกำหนดให้ความผิดเป็นความผิดอันยอมความได้ ขาดการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางอย่างชัดเจน รวมทั้งยังไม่มีระบบติดตามและประเมินพฤติกรรมของผู้กระทำ หลังพ้นมาตรการหรือคำสั่งศาล ภาคประชาสังคมอยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฉบับภาคประชาชน เพื่อผลักดันให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวรอบด้าน รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6) การรองรับสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามกฎหมายสมรสเท่าเทียม หรือพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 กระทรวงมหาดไทย

ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยออกระเบียบว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2568 เพื่อปรับปรุงกระบวนการทางทะเบียนให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม

7) การส่งเสริมความเสมอภาคและจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยออกประกาศให้นักศึกษาที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิดสามารถแต่งกายตามเพศสภาพขณะเรียน ฝึกปฏิบัติ และสอบได้ อีกทั้งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้มีนโยบายสนับสนุนความหลากหลายทางเพศ และสภาการพยาบาลได้ประกาศให้นักศึกษาและบุคลากรพยาบาลเลือกชุดปฏิบัติงานตามเพศสภาพได้

8) การจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งสุขภาพ อาทิต

8.1) การป้องกันการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน กรมควบคุมโรคได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการและนายจ้าง พร้อมขอความร่วมมือให้สถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนปฏิบัติตามแนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงานอย่างเคร่งครัด โดยมีการปรับปรุงแบบฟอร์มการตรวจร่างกายผู้สมัครงานให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อยกเลิกการบังคับตรวจเชื้อเอชไอวี ขณะที่กระทรวงแรงงานได้กำชับให้สถานประกอบการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงแรงงานด้านการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์อย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ สมาคมโรงพยาบาลเอกชนที่ได้ประสานความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลสมาชิกให้ยุติการรับตรวจเชื้อเอชไอวีเพื่อใช้ประกอบการสมัครงาน

8.2) การป้องกันการเลือกปฏิบัติในการสมัครบรรพชาอุปสมบท วัดปากบ่อได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยยกเลิกการตรวจหาเชื้อเอชไอวีสำหรับผู้สมัครบรรพชาอุปสมบท และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้นำข้อมูลจากกรมควบคุมโรคเสนอมหาเถรสมาคม จนมีมติเห็นชอบว่าการติดเชื้อเอชไอวีไม่จัดเป็นโรคติดต่อที่น่ารังเกียจตามพระวินัย พร้อมทั้งได้แจ้งให้เจ้าคณะใหญ่และพระอุปัชฌาย์ทั่วประเทศรับทราบและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการรับผู้สมัครบรรพชาอุปสมบทแล้ว

9) การจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งการศึกษา สภานายกความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยเผยแพร่ข้อมูลหลักสูตรที่ผ่านการรับรองและหลักเกณฑ์การยื่นคำขอผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษา รวมทั้งแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบและข้อบังคับเพื่อคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงอาชีพโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากสถาบันการศึกษาในกระบวนการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นนายความ

10) ความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้าบีทีเอส รถไฟฟ้าบีทีเอสได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้บริการทราบตำแหน่งและวิธีการใช้บริการห้องสุขาภายในสถานีทุกแห่ง พร้อมติดตั้งประตูกั้นขานชาลาใน 11 สถานีที่มีผู้โดยสารหนาแน่น ตามมาตรฐานความปลอดภัยสากล นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครและกระทรวงคมนาคมได้พิจารณาเพิ่มและปรับปรุงห้องสุขาสาธารณะให้เพียงพอต่อการใช้งานของประชาชน พร้อมติดตามจำนวนผู้โดยสารเพื่อพิจารณาติดตั้งประตูกั้นเพิ่มเติมหากจำเป็น

11) การจัดการศึกษาและยกระดับสถานะทางกฎหมายของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม.

โดยกำหนดแนวทางการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กข้ามชาติในระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการประสานสถานศึกษาให้สามารถรองรับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง โดยให้มีการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนครูและนักเรียน รวมถึงรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ จำนวนบุคลากร และหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบภายใต้กรอบระยะเวลาการจตแจ้งภายในหนึ่งปี นอกจากนี้ยังได้ผ่อนปรนแนวทางปฏิบัติเพื่อมิให้การปิดศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติส่งผลกระทบต่อสิทธิทางการศึกษาของเด็กในระยะเปลี่ยนผ่าน ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างกระบวนการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับรองสถานะทางกฎหมายของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติให้มีความชัดเจนและยั่งยืนในอนาคต

12) การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยผลักดันให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. 2568 เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2568 เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศโดยกฎหมายดังกล่าวมุ่งสร้างความเสมอภาคและการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน อาทิ การศึกษา การสาธารณสุข การดำรงวิถีวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ผ่านกลไกสภาคุ้มครองวิถีชีวิตและพื้นที่คุ้มครอง ซึ่งเน้นการแก้ไขข้อพิพาทด้านที่ดินและทรัพยากรบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

13) การยกระดับความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยทั้งในเขตเมืองและชนบท จำนวน 20,920 หลังคาเรือน และในช่วงปี 2560 - 2567 ได้ดำเนินการแล้วรวม 199,386 หลังคาเรือน ผ่านโครงการสำคัญ เช่น โครงการบ้านมั่นคง โครงการบ้านพอเพียง โครงการบ้านมั่นคงชุมชนริมคลองเปรมประชากรและคลองลาดพร้าว รวมถึงโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาระบบราง ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสให้คนจนเมืองเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่มั่นคงปลอดภัย และมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสมและเสมอภาคมากขึ้น

2.1.4 ด้านสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1) การควบคุมตัวและซักถามบุคคลตามกฎหมายความมั่นคง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยมีคำสั่งกำชับหน่วยงานในสังกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ยึดถือระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวเป็นหลัก พร้อมทั้งกำชับให้ผู้บังคับหน่วยกวดขันการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันการกระทำที่เกินกว่าเหตุ หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต้องถูกดำเนินการทั้งทางวินัยและทางอาญา

2) การปรับลดมาตรการด้านความมั่นคงตามสถานการณ์พื้นที่ รัฐบาลได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยทบทวนและปรับลดการบังคับใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2568 ให้ยกเลิกการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในพื้นที่อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ส่งผลให้อำเภอยะหาเป็นอำเภอที่ 16 ที่มีการยกเลิกการประกาศดังกล่าวเพื่อจำกัดการบังคับใช้กฎหมายพิเศษเฉพาะเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

3) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดทำและเสนอร่างระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อรวบรวมข้อมูลและกำหนดแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาอย่างเป็นระบบและครอบคลุม

4) การคุ้มครองเด็กและสตรีและการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต. ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อขับเคลื่อนการดูแลและแก้ไขปัญหาเด็กและสตรีอย่างเป็นระบบ ส่วนกระทรวงสาธารณสุขได้พัฒนาการให้บริการวัคซีนให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ โดยใช้วัคซีนรวม (combo vaccine) เพื่อลดผลข้างเคียงและภาระการเดินทางเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการ และมีโครงการ “อสม. เคาะประตูบ้าน ชวนคนไทยฉีดวัคซีน” ร่วมกับการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชน เพื่อให้การเข้าถึงบริการวัคซีนและการดูแลสุขภาพแม่และเด็กในพื้นที่ที่มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

 <p>ผลการดำเนินการตามมาตรการหรือข้อเสนอแนะในรายงานผลการตรวจสอบฯ</p>	 <p>ผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะในรายงานประเมินสถานการณ์ฯ</p>	 <p>ผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะในรายงานและหนังสือข้อเสนอแนะฯ</p>
---	--	--

2.2 ผลการดำเนินการตามข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงาน กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

การแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 โดยยกเลิกบทบัญญัติในมาตรา 26 (4) เพื่อให้บทบาทหน้าที่ของ กสม. สอดคล้องกับหลักการปารีส และให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการให้คู่กรณีทำความตกลงเพื่อยุติข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน นั้น เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2567 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สลค.) ได้มีหนังสือส่งเรื่องคืนมายังสำนักงาน กสม. เพื่อพิจารณายืนยันการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ กลับไปยังคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ซึ่งเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2567 กสม. ได้มีหนังสือยืนยันการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ อีกครั้ง ปัจจุบันเรื่องอยู่ที่ สลค.

2.3 ผลการดำเนินการตามข้อเสนอในรายงานคู่ขนานตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่จัดทำโดย กสม.

2.3.1 รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT)

กสม. ได้เข้าร่วมประชุมและสังเกตการณ์การพิจารณารายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญา CAT ของประเทศไทย ระหว่างวันที่ 4 - 6 พฤศจิกายน 2567 ณ สำนักงานสหประชาชาติ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยนำเสนอประเด็นสำคัญ อาทิ การเยียวยาผู้เสียหายจากการทรมาน การตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขัง และหลักการ non-refoulement พร้อมตอบข้อซักถามของคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน นอกจากนี้ ยังได้นำเสนอรายงานคู่ขนานและข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานต่อคณะรัฐมนตรี อาทิ การให้บังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อุทธรณ์ พ.ศ. 2565 อย่างจริงจังและมีผลในทางปฏิบัติ การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การทรมานในบริบทของการเกณฑ์ทหาร การบังคับส่งกลับผู้ลี้ภัย และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งคณะรัฐมนตรีรับทราบและมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอแนะ โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2568 - 2571) พร้อมกำหนดกิจกรรมในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW)

กสม. ได้เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการประจำอนุสัญญา CEDAW ครั้งที่ 91 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2568 ณ สำนักงานสหประชาชาติ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อนำเสนอรายงานคู่ขนานของ กสม. และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญาของประเทศไทย รวมทั้งเสนอข้อเสนอแนะด้านการคุ้มครองผู้หญิงจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและการคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง พร้อมสังเกตการณ์การหารือระหว่างคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ กับภาคประชาสังคมของประเทศไทย ภายหลังคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ ได้มีข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญา CEDAW ของรัฐบาลไทย ซึ่งรวมข้อเสนอแนะของ กสม. ในประเด็นสำคัญ อาทิ การแก้ไขกฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศ การป้องกันความรุนแรงในครอบครัว การขยายสิทธิแรงงานและสุขภาพเจริญพันธุ์ การยกเลิกการลงโทษเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศ การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง และการจัดการความรุนแรงทางออนไลน์ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักในการประสานและติดตามผลการดำเนินการตามข้อสังเกตดังกล่าว

3. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.1 ปัญหา/อุปสรรค

3.1.1 การปรับปรุงแก้ไขหน้าที่และอำนาจของ กสม. ให้สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามหลักการปารีส (Paris Principles) ยังคงอยู่เพียงในขั้นตอนเตรียมการและหาหรือเชิงนโยบายยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมาย หากการแก้ไขกฎหมายได้รับการผลักดันอย่างต่อเนื่อง และได้รับแรงสนับสนุนจากรัฐบาล รัฐสภา ภาคประชาชน และองค์กรระหว่างประเทศ จะช่วยให้กระบวนการแก้ไขกฎหมายเกิดขึ้นได้รวดเร็วขึ้น และทำให้ กสม. สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุม และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลมากยิ่งขึ้น

3.1.2 แม้มมาตรการและข้อเสนอแนะของ กสม. จะมีผลสัมฤทธิ์หรือความก้าวหน้าในหลายประเด็น แต่ยังมีมาตรการและข้อเสนอแนะจำนวนมากที่การดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้าและ/หรือบางหน่วยงานยังมิได้ดำเนินการแต่อย่างใด จึงยังไม่ปรากฏผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การดำเนินการเชิงนโยบายที่มุ่งปฏิรูปเชิงโครงสร้างและระบบ ซึ่งส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิอาจไม่ได้รับการแก้ไขหรือล่าช้าเกินสมควร

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาสนับสนุนและเร่งรัดการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 โดยยกเลิกบทบัญญัติในมาตรา 26 (4) เพื่อให้บทบาทหน้าที่ของ กสม. สอดคล้องกับหลักการปารีส และให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการให้คู่กรณีทำความตกลงเพื่อยุติข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันจะทำให้การคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ล่าช้าและสอดคล้องกับหลักสากล

3.2.2 คณะรัฐมนตรีควรกำชับให้หน่วยงานของรัฐนำข้อเสนอแนะของ กสม. ไปพิจารณาเนินการอย่างจริงจัง และให้รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อให้สามารถติดตามและรับทราบข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

.....

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
Office of the National Human Rights Commission of Thailand